

Decyzja
Prezydium KK
nr 30/12

ws. opinii o projekcie ustawy MPiPS z dnia 16 stycznia 2012 r. *o zmianie ustawy
o świadczeniach rodzinnych oraz niektórych innych ustaw*

Prezydium Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” opiniuje negatywnie projekt ustawy Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 16 stycznia 2012 r. *o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz niektórych innych ustaw.*

Opiniowany projekt ustawy o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz niektórych innych ustaw zakłada ograniczenie zakresu podmiotowego prawa do świadczenia pielęgnacyjnego. Zgodnie z aktualnie obowiązującym art. 17 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 139, poz. 992, z późn. zm.) świadczenie pielęgnacyjne przysługuje innym niż matka lub ojciec oraz opiekun faktyczny dziecka osobom, na których zgodnie z przepisami Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego ciąży obowiązek alimentacyjny (z wyjątkiem osób o znacznym stopniu niepełnosprawności), które rezygnują z zatrudnienia lub z innej pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad dzieckiem wymagającym, specjalnej troski. W opiniowanym projekcie ustawy proponuje się, aby świadczenie pielęgnacyjne poza matką lub ojcem dziecka oraz jego opiekunem faktycznym mogły pobierać wyłącznie osoby będące rodziną zastępczą spokrewnioną z dzieckiem w rozumieniu ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Opiniowany projekt ustawy zakłada jednocześnie zwiększenie świadczenia pielęgnacyjnego z 520 zł do 620 zł.

Przewiduje się jednocześnie, że osobom innym niż matka, ojciec, opiekun faktyczny dziecka oraz osoba będąca rodziną zastępczą spokrewnioną z dzieckiem, na których zgodnie z przepisami kodeksu rodzinnego i opiekuńczego ciąży obowiązek alimentacyjny i które rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad członkiem rodziny wymagającym specjalnej troski, przysługiwać będzie nowe świadczenie określane mianem specjalnego zasiłku opiekuńczego. Ma on wynosić 520 zł. Cechą odróżniającą to świadczenie od pozostałych tzw. świadczeń opiekuńczych ma być to, że

będzie ono przysługiwać wyłącznie wówczas, gdy dochód rodziny osoby sprawującej opiekę oraz rodziny osoby wymagającej opieki w przeliczeniu na osobę nie przekracza kwoty kryterium dochodowego określonego w art. 5 ust. 2 ustawy o świadczeniach rodzinnych (aktualnie 583 zł).

Wejście w życie opiniowanego projektu ustawy ma spowodować spadek liczby osób uprawnionych do świadczenia pielęgnacyjnego o 24,4 tys. w 2012 r., o 131,4 tys. w 2013 r. i o 138,7 tys. osób w 2014 r. Ma to przynieść zmniejszenie wydatków na świadczenia pielęgnacyjne o kwotę 279,3 mln zł w 2013 r. i o kwotę 321,1 mln zł w 2014 r.

Projekt zakłada, że ustawa o świadczeniach rodzinnych oraz inne ustawy ulegną zmianie z dniem 1 kwietnia 2012 r. Z tym dniem utracą również moc decyzje w sprawie o przyznanie prawa do świadczenia pielęgnacyjnego. Zostaną również wszczęte przez organy właściwe w sprawach świadczeń rodzinnych postępowania w sprawach o przyznanie od dnia 1 kwietnia 2012 r. świadczenia pielęgnacyjnego lub specjalnego zasiłku opiekuńczego.

Przedstawione w uzasadnieniu projektu opiniowanej ustawy wyliczenia skutków finansowych wejścia w życie ustawy w proponowanym brzmieniu pokazują, że rzeczywistą intencją projektodawców jest poszukiwanie oszczędności budżetowych wśród osób pobierających do tej pory świadczenie pielęgnacyjne z tytułu sprawowania opieki nad członkami rodziny wymagającymi specjalnej troski nie zaś, jak podkreśla się w uzasadnieniu projektu, racjonalizacja gospodarowania środkami publicznymi przeznaczonymi na świadczenia opiekuńcze. Gdyby autorom projektu chodziło tylko i wyłącznie o wyeliminowanie zjawiska wyszukiwania przez osoby nieaktywne zawodowo osób niepełnosprawnych w swoich rodzinach jedynie w celu uzyskania świadczenia pielęgnacyjnego, bez faktycznego sprawowania opieki nad taką osobą, wystarczyłoby wprowadzenie do ustawy o świadczeniach rodzinnych skutecznych procedur umożliwiających organom właściwym w sprawach świadczeń rodzinnych weryfikację przyznanego prawa do świadczenia pielęgnacyjnego (np. proponowanego w projekcie rodzinnego wywiadu środowiskowego). Uzależnienie prawa do specjalnego zasiłku opiekuńczego od kryterium dochodowego oznacza przerzucenie na osobę sprawującą opiekę inną niż matka lub dziecko albo tzw. opiekun faktyczny kosztów związanych z opieką nad osobą niepełnosprawną. Proponowane rozwiązanie uderza w sposób szczególny w tych członków rodzin osób niepełnosprawnych wymagających osobistej opieki, którzy podjęli się sprawowania opieki nad taką osobą w sytuacji, w której jej matka lub ojciec nie mogą z przyczyn finansowych zrezygnować z pracy lub innej działalności zarobkowej, bo ponoszą znaczne wydatki na rehabilitację oraz leczenie niepełnosprawnego dziecka. Warto zauważyć,

że ze względu na nieporównywalnie wyższe wydatki na cele rehabilitacyjno-lecznicze kryterium dochodowe nie stanowi wymiernego kryterium oceny sytuacji materialnej rodziny, której członkiem jest osoba niepełnosprawna wymagająca osobistej opieki ze strony innej osoby. Warto zauważyć, że w projekcie nie proponuje się rozwiązania, które w sposób systemowy rozwiązywałoby ten problem. W naszym kraju nie funkcjonuje wydolny system finansowy i organizacyjny, który zapewniałby opiekę osobom niepełnosprawnym w sytuacji, gdy nie może być ona zapewniona przez najbliższych członków rodziny.

Niezależnie od wskazanych wyżej mankamentów natury społecznej, poważne wątpliwości rodzi również zgodność opiniowanego projektu ustawy z Konstytucją. Warto zauważyć, że wejście w życie opiniowanego projektu ustawy spowoduje pozbawienie kilkudziesięciu tysięcy osób prawa do świadczenia pielęgnacyjnego. Chodzi o osoby, które w ostatnich latach w związku z nowelizacją ustawy o świadczeniach rodzinnych, która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2010 r. zrezygnowały z zatrudnienia, aby opiekować się niepełnosprawnym członkiem rodziny (np. matką lub ojcem). Projekt opiniowanej ustawy zakłada kolejną w ciągu ostatnich trzech lat nowelizację ustawy o świadczeniach rodzinnych, która tym razem pozbawi znaczną część tych osób prawa do świadczenia pielęgnacyjnego. Trzeba pamiętać, że dotyczy to głównie osób w wieku przedemerytalnym, które z uwagi na poziom i strukturę bezrobocia mają w Polsce ogromne trudności z podjęciem na nowo pracy zarobkowej. Opiniowany projekt ustawy narusza w tym zakresie zasadę zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa, wywodzoną z art. 2 Konstytucji RP. Wątpliwości może budzić również zgodność proponowanych rozwiązań z art. 68 ust. 3 Konstytucji RP i sformułowanym tam obowiązkiem władz publicznych zapewnienia szczególnej opieki zdrowotnej osobom niepełnosprawnym i w podeszłym wieku, oraz art. 69 ustawy zasadniczej i przewidzianym tam obowiązkiem władz publicznych udzielenia osobom niepełnosprawnym pomocy w zabezpieczeniu egzystencji, przysposobieniu do pracy oraz komunikacji społecznej. Poszukiwanie oszczędności budżetowych wśród osób najsłabszych może również oznaczać naruszenie zasady sprawiedliwości społecznej sformułowanej w art. 2 Konstytucji RP.

Koniaków, 21 lutego 2012 r.

Prezydium KK

NSZZ „Solidarność”

SEKRETARZ
KK NSZZ „Solidarność”

Ewa Zydorek